

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

w sprawie **M. S.**,
w przedmiocie wyroku łącznego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej,
na posiedzeniu w dniu 13 marca 2025 r.,
w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
kasacji Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego,
od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach
z dnia 28 czerwca 2021 r., II K 25/21,

**uchyla zaskarżony wyrok łączny i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Gliwicach, jako sądowi właściwemu, do
rozpoznania.**

[J.J.]

Tomasz Artymiuk

Paweł Wiliński

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 28 czerwca 2021 r., II K 25/21, połączono kary ograniczenia wolności orzeczone wobec skazanego M. S. prawomocnymi wyrokami:

- Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 5 września 2019 r., II K 1214/19 – karę roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym,
 - Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 16 grudnia 2019 r., II K 985/19 – karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym,
 - Sądu Rejonowego w Bytomiu z dnia 23 czerwca 2020 r., VIII K 347/20 – karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym,
 - Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 26 czerwca 2020 r., II K 433/20 – karę roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym (tym wyrokiem orzeczona została ponadto kara 3 miesięcy pozbawienia wolności),
 - Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 7 sierpnia 2020 r., II K 548/20 – karę 4 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym,
- i w ich miejsce wymierzono skazanemu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności (pkt 1).

Postępowanie w przedmiocie wyroku łącznego dotyczyło także wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 3 kwietnia 2019 r., II K 434/19, którym M. S. został skazany za przestępstwo z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.) na karę 60 stawek dziennych grzywny, po 30 zł każda stawka.

Sąd Rejonowy orzekł ponadto, że pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w połączonych wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu (pkt 2), jak również umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w pozostałym zakresie (pkt

3), a także orzekł o kosztach procesu (pkt 5). Z kolei w punkcie 4 zostało zawarte następujące rozstrzygnięcie: „na mocy art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w punkcie 1 kary łącznej ograniczenia wolności zalicza skazanemu okres zatrzymania [...], uznając karę za wykonaną w zakresie 4 (czterech) dni”.

Postanowieniem z dnia 15 września 2021 r., II K 25/21, Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach, w trybie art. 105 § 1 k.p.k., sprostował oczywistą omyłkę pisarską w wyroku łącznym poprzez zmianę zawartych w punkcie pierwszym słów określających rodzaj kary łącznej z „karę łączną 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności” na „karę łączną 2 (dwóch) lat ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 (dwudziestu) godzin miesięcznie”. Postanowienie to uprawomocniło się z dniem 13 kwietnia 2022 r.

Kasację od powyższego wyroku, w trybie art. 521 § 1 k.p.k., wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżył go w całości, na korzyść skazanego, zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego – art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 23 czerwca 2020 r.), polegające na połączeniu orzeczonych wobec skazanego M. S. prawomocnymi wyrokami wyłącznie kar ograniczenia wolności i w ich miejsce orzeczeniu kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 2 lat, tj. rodzajowo odmiennej kary, mającej z uwagi na izolacyjny charakter zdecydowanie wyższy stopień dolegliwości niż prawomocnie orzeczone kary jednostkowe, a nadto powyżej górnego progu przewidzianego w art. 86 § 1 k.k., podczas gdy prawidłowe ich połączenie winno doprowadzić do orzeczenia kary łącznej ograniczenia wolności, której wymiar mógł być określony w granicach od roku do maksymalnie 2 lat” i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gliwicach jako aktualnie właściwemu do przeprowadzenia postępowania w przedmiocie wyroku łącznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Przed przejściem do rozważań w przedmiocie zarzutu kasacji należy odnieść się do kwestii postanowienia o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej z dnia 15 września 2021 r. Ma rację Prokurator Generalny, że zmiana rodzaju kary dokonana w tym trybie nie mogła wywołać zamierzonych skutków prawnych. Należy zgodzić się zarówno z tym, że za takim wnioskiem przemawia zakres sprostowania, gdyż określając, zgodnie z art. 86 § 1 k.k., wymiar łącznej kary ograniczenia wolności, niezbędnym jest następnie dokonanie czynności, o których mowa w art. 86 § 3 k.k., tj. wskazanie na czym ta kara ma polegać, a tego rozstrzygnięcia w punkcie 1. wyroku łącznego zabrakło. Przekonuje także argumentacja Prokuratora Generalnego, że gdyby była to wyłącznie oczywista omyłka pisarska, to wyszłaby ona na jaw już podczas czynności ogłaszania wyroku. Ponadto, w orzecznictwie trafnie wskazuje się, że istnieje bezsprzecznie pewien zakres rozstrzygnięć, których sprostowanie w trybie art. 105 § 1 k.p.k. jest niedopuszczalne – są nimi m.in. wymiar i rodzaj kary. W takim wypadku doszłoby bowiem nie tyle do sprostowania omyłki, co do zmiany merytorycznej treści orzeczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 czerwca 2012 r., III KK 416/11; z dnia 11 kwietnia 2013 r., II KK 217/12; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 lipca 2017 r., II AKz 483/17). Dlatego też zmiana rodzaju kary łącznej wymierzonej wyrokiem łącznym nie mogła nastąpić poprzez sprostowanie omyłki w trybie art. 105 § 1 k.p.k. W swoim dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy słusznie przyjmuje bezskuteczność i brak mocy prawnej postanowienia wydanego w trybie art. 105 § 1 k.p.k., jeśli przekraczało ono dopuszczalny w tym trybie zakres modyfikacji treści orzeczenia. Jeżeli takie sprostowanie prowadzi do ingerencji w merytoryczne elementy orzeczenia, to jest czynnością *ex ante* nieskuteczną, co oznacza, że nie może wywołać skutku, jaki wiąże się z daną czynnością (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 czerwca 2015 r., III KK 79/15; z dnia 20 lutego 2018 r., V KK 502/17). Podzielając ten pogląd Sąd Najwyższy uznał, że na skutek wydania wspomnianego postanowienia nie doszło do „naprawienia” pierwotnej treści wyroku łącznego, co oznacza, że przedmiotem kasacji mógł być wyrok łączny w jego pierwotnym brzmieniu.

W zaskarżonym wyroku łącznym Sąd Rejonowy wskazał, że stosuje przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r., co nie jest kwestionowane. Jak słusznie podano w uzasadnieniu kasacji, w tamtym stanie

prawnym łączeniu podlegają kary tego samego rodzaju albo inne kary, których zasady łączenia określone zostały w konkretnych przepisach. W tej sprawie, z uwagi na fakt, że łączeniu podlegały jedynie kary ograniczenia wolności, co wprost wynika z treści punktu 1 sentencji wyroku łącznego, nie mogły znaleźć zastosowania wyjątki określone w art. 87 § 1 i 2 k.k., tj. umożliwiające sądowi połączenie kar ograniczenia wolności i pozbawienia wolności oraz orzeczenie kary łącznej w postaci kary pozbawienia wolności bądź kary sekwencyjnej. Łącząc wyłącznie kary ograniczenia wolności sąd był uprawniony do wymierzenia kary łącznej w granicach wyznaczonych przez najsurowszą z kar jednostkowych – rok ograniczenia wolności (II K 1214/19) oraz sumę kar podlegających łączeniu. Jako że suma ta przekraczała 2 lata, górną granicę kary łącznej pozbawienia wolności wyznaczał maksymalny wymiar określony w art. 86 § 1 k.k., tj. dwa lata ograniczenia wolności. Niedopuszczalnym zatem było orzeczenie przez Sąd Rejonowy kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności.

Jak trafnie wskazuje się w orzecznictwie, wymierzenie kary łącznej surowszego rodzaju niewątpliwie stanowi rażące naruszenie prawa, mające istotny wpływ na treść prawomocnego wyroku. W konsekwencji bowiem skazany ponosi dolegliwość surowszą, nieznajdującą właściwej podstawy w prawie karnym materialnym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2018 r., III KK 146/18; z dnia 25 maja 2023 r., V KK 42/23).

Uchylając zaskarżony wyrok łączny Sąd Najwyższy zdecydował się uchylić go w całości, a nie tylko w zakresie wymiaru kary łącznej. Jak wynika z dołączonej do kasacji informacji z KRK (k. 6-9 akt SN) po wydaniu zaskarżonego wyroku łącznego M. S. został skazany kolejnymi wyrokami różnych sądów. Zaistniała zatem potrzeba kompleksowej analizy jego sytuacji z punktu widzenia możliwości i zakresu wydania wyroku łącznego. Jak wynika ze wskazanej informacji z KRK załączonej do kasacji, sądem, który wydał ostatni wyrok skazujący, jest Sąd Rejonowy w Gliwicach, a zatem to on, zgodnie z art. 569 § 1 k.p.k., jest obecnie właściwy do przeprowadzenia postępowania w przedmiocie wyroku łącznego w stosunku do skazanego M.S.. W tej sprawie nie będzie miał zastosowania przepis art. 569 § 2 k.p.k., bowiem wszystkie wyroki skazujące wobec M. S. zostały wydane przez sądy tego samego rzędu.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji wyroku.

[J.J.]

Tomasz Artymiuk

Paweł Wiliński

Małgorzata Wąsek-Wiaderek